

Kolumna visokog predstavnika: Veličanje ratnih zločinaca stavlja vas na pogrešnu stranu povijesti

Piše: Valentin Inzko, visoki predstavnik

U naredni utorak podnijet ću moje redovno šestomjesečno izvješće Vijeću sigurnosti Ujedinjenih naroda o situaciji u Bosni i Hercegovini i procjeni stanja provedbe Daytonskog mirovnog sporazuma.

Od pozitivnih stvari, ja ću izvijestiti o činjenici da je ova zemlja nedavno napravila veliki i jako dobrodošao korak u pravcu dobivanja statusa zemlje kandidata za EU, koji trenutno imaju njeni susjedi Srbija i Crna Gora. Ja ću također navesti i napredak koji su organi BiH ostvarili u oblasti ekonomskih reformi, u okviru reformske agende EU.

U isto vrijeme, ja ću morati izvijestiti i o retorici i aktivnostima koje nas udaljavaju od integracije u euroatlantske institucije i vuku prema izolaciji. Najozbiljniji od ovih koraka poduzetih u posljednjih šest mjeseci bio je referendum koji su, kršeći dvije odluke Ustavnog suda BiH, vlasti u Banjaluci provele.

Još važnije, planiram naglasiti prisutnu kontradikciju koja se javlja kada, s jedne strane, određeni politički lideri navode kako favoriziraju integraciju u Europu, a s druge strane, pogrešno predstavljaju Daytonski mirovni sporazum, navode kako se pravila ne odnose na njih i nastoje otvoriti rane iz prošlosti.

Na primjer, predsjednik RS često navodi da se Bosna i Hercegovina treba vratiti „izvornom Daytonu“. Nisam siguran da uviđam razliku, jer Mirovni sporazum se nikada nije mijenjao i on predviđa mogućnost stvaranja novih institucija, što je rađeno unutar političkih procesa u kojima je i SNSD sudjelovao.

Ali, evo, recimo da to za njega znači precizan tekst Mirovnog sporazuma. Prema tome, „izvorni Dayton“ – tekst sporazuma kojim je, usput budi rečeno, stvorena Republika Srpska 1995. godine, jer prije toga ona nije postojala – navodi u Aneksu 4 da su odluke Ustavnog suda „konačne i obvezujuće“, i da entiteti moraju poštivati odluke države. Izvorni Dayton također predviđa angažman stranaca u Ustavnom sudu.

Ovo ne može biti jasnije. A ipak, predsjednik Republike Srpske i institucije vlasti provele su referendum 25. rujna unatoč izravnom nalogu suda, što je bio korak bez presedana koji je odaslao jednostavnu poruku: pravila se ne primjenjuju kada nam se ne sviđaju.

Pogledajmo još jedan izvod iz „izvornog Daytona“, Aneks 7, u kojem se vlasti, uključujući i organe Republike

Srpske, „obvezuju stvoriti na svojim teritorijima političke, ekonomske i socijalne uvjete pogodne za dobrovoljni povratak i skladnu reintegraciju izbjeglica i raseljenih osoba, bez davanja prednosti nekoj određenoj skupini“.

Ja ću biti prvi koji će priznati da većina organa u svim dijelovima Bosne i Hercegovine, uz nekoliko važnih izuzetaka, treba da rade mnogo bolje kako bi se Srbi, Hrvati i Bošnjaci i svi drugi građani osjećali dobrodošli i integrirani u cijeloj zemlji.

Međutim, u nekoliko posljednjih mjeseci, vlasti u Republici Srpskoj su, prema svemu sudeći, radile na tome da izravno povrijede i isprovociraju upravo one koji trpe posljedice ratnog etničkog čišćenja. Ovdje konkretno mislim na zabrinjavajući trend veličanja osuđenih ratnih zločinaca.

Pored toga što je studentski dom na Palama imenovan po Radovanu Karadžiću, sada imamo sraman potez Narodne skupštine Republike Srpske i njenog predsjednika Nedeljka Čubrilovića kojim se dodjeljuju priznanja Biljani Plavšić (koja je priznala da je počinila ratne zločine i koja je osuđena na 11 godina zatvora), Momčilu Krajišniku (osuđenom na 27 godina) i Radovanu Karadžiću (osuđenom prvostupanjskom presudom na 40 godina zatvora za genocid). Ova priznanja su dodijeljena na svečanosti obilježavanja „25. godišnjice Narodne skupštine RS“, što je još jedan primjer povijesnog revizionizma na koji bih želio ukazati. Republika Srpska je pravno osnovana 1995. godine Ustavom Bosne i Hercegovine kako je navedeno u Aneksu 4 Općeg okvirnog sporazuma za mir. Kada se sve sabere, očito je da Narodna skupština RS nije mogla postojati prije osnivanja Republike Srpske.

Kakav doprinos su oni dali osim, kako stvari stoje, nekih 80 godina zatvorske kazne za ratne zločine? Je li ovo pitanje ponosa za Narodnu skupštinu Republike Srpske? I kakvu poruku ovo šalje žrtvama njihovih zločina? Svi oni koji imaju ikakve veze s veličanjem osuđenih ratnih zločinaca stavili su sebe izvan okvira civilizacijskih vrijednosti. Veličanje ratnih zločinaca nikada nije bilo i nikada neće biti na pravoj strani povijesti. A revidiranje povijesti to ne čini manje istinitim.